Ruokaosasto/Markkinayksikkö

Päivämäärä 12.10.2018

Dnro 1655/01.06.02/2018

Valtiovarainvaliokunnan ***maatalousjaosto***
Eduskunta

Viite Asiantuntijakutsu Maatalousjaosto keskiviikko 24.10.2018 klo 10.30/ HE 123/2018 vp

Momentti 30.20.47: ruokaketjun kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Talousarvioesityksessä momentille esitetään myönnettäväksi 2 495 000 euroa. Määrärahaa käytetään ruokapoliittisen selonteon tavoitteita tukevien kansallisten ja kansainvälisten toimenpiteiden rahoittamiseen. Määrärahalla tuetaan luomualan ja lähiruoan kehittämisohjelmien mukaisia toimenpiteitä sekä luomu- ja lähiruokasektoreille valtioneuvoston periaatepäätöksenä vuoteen 2020 asetettujen tavoitteiden saavuttamista. Lisäksi määrärahalla tuetaan luonnontuotealan toimintaohjelman 2020 mukaisia toimia sekä ruokaketjun ja maatalouden markkinoita koskevia kehittämis- ja kokeiluhankkeita uusien innovaatioiden kehittämiseksi. Määrärahalla tuetaan myös hallitusohjelman tavoitetta elintarvikesektorin kauppataseen parantamisesta mm. viennin edellytyksiä vahvistamalla.

Määrärahalla voidaan rahoittaa hankkeita, kilpailutettuja hankintoja tai suorahankintoja sekä kulutusmenoja, kuten palkkoja, palkkioita, selvityksiä, messuja ja seminaareja.

Momentti 30.20.46: EU-rahoitteinen ruokaketjun kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Talousarvioesityksessä momentille esitetään myönnettäväksi 10 635 000 euroa. Momentilta rahoitetaan:

EU:n maataloustuotteiden tiedotus- ja menekinedistämisohjelmien menoja parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU 1144/2014) perusteella. Ohjelmat rahoitetaan kokonaan EU:n maataloustukirahastosta.

Asetuksessa (EU 1308/2013) tarkoitettuun mehiläistuotannon kehittämiseen ja hunajan tuotannon ja markkinoinnin edistämiseen arvioidun määrärahan EU:n rahoitusosuus on 50 %.

Tuottajien muodostamille hedelmä- ja vihannesalan tuottajaorganisaatioille maksetaan tukea toimintaohjelman toteuttamiseen. Tuottajaorganisaatioille maksettavat tuet rahoitetaan kokonaisuudessaan EU:n maataloustukirahastosta.

Asetuksessa (EU 1308/2013) tarkoitettuihin koulujakelujärjestelmän liitännäistoimenpiteisiin arvioidun määrärahan rahoitusosuus on 100 %. Varsinaisen koulujakelujärjestelmän rahoitus on vielä kouluvuoden 2018/2019 osalta momentilla 30.20.41 (EU-tulotuki ja EU-markkinatuki). Kouluvuoden 2019/2020 osalta varsinaisen koulujakelujärjestelmän rahoitus on momentilla 30.20.46. rahoitusosuuden ollessa 100%.

Luonnontuoteala

Maaseudun kehittämisohjelma 2014 - 2020 on mittavin niistä tukivälineistä, joilla voidaan rahoittaa luonnontuotealan kehittämistoimia. Tällä hetkellä ao. ohjelmasta on rahoitettu 46 alan hanketta. Ohjelma käsittää muun muassa valtakunnalliset hankkeet ja koordinaatiohankkeet, jotka kokoavat toimijoita ja toimintoja yhteen. Myös rakennerahastoista voi hakea avustusta alan kehittämiseen.

Luonnontuotealan koordinaatiohanke oli HY/Ruralia -instituutin kolmivuotinen *Luonnontuotteet monipuolistuvissa arvoverkoissa* (LUMOA) –hanke. Koordinaatiohanke toteutti Luonnontuotealan toimintaohjelmaa ja tehosti

maaseudun kehittämisohjelman toteuttamista. Luonnontuotealan valtakunnallista työtä jatketaan laajassa lokakuussa 2018 käynnistyneessä maaseudun kehittämisohjelman rahoittamassa vuosina 2018-2021 Ruokasektorin koordinaatiohankkeessa, joka kokoaa yhteen luonnontuotealan sekä luomu- ja lähiruokasektorin, ja nivoo ne yhteen muun ruokasektorin kehittämisen kanssa.

Arktiset Aromit ry toteuttaa vuosina 03/2018-10/2019 momentin 30.20.47 rahoituksen avulla Luonnontuotteiden vientiedellytysten ja matkailukytkennän kehittäminen III -nimistä hanketta. Hankkeessa edistetään yritysten vientivalmiuksia valmistamalla menekinedistämisaineistoa, kehittämällä viestintää ja kytkemällä luonnontuotteet matkailun kehittämiseen. Hanke tekee yhteistyötä mm. BusinessFinland Oy:n Food from Finland -ohjelman ja muiden vientiprojektien kanssa. Hanke toteuttaa vientiyritysten kanssa markkinointiviestintää, jonka pohjana ovat yhteisesti sovitut arvot ja alan ydinviestit. Samoin hankkeessa tehdään terveysmielikuviin liittyvistä alan hankkeista ja selvityksistä tiivistelmiä suomen ja englanninkielisille kotisivuille ja viestintään, jotta saataisiin luonnontuotteet erilaistettua markkinoilla viljellyistä tuotteista. Hankkeen MMM-rahoitus yhteensä: 150 000 euroa.

Luomuruoka

Hallituksen luomualan kehittämisohjelma julkaistiin keväällä 2013. Nykyinen hallitus jatkaa sen toimeenpanoa. Tavoitteena on lisätä luomutuotantoa, monipuolistaa luomuelintarvikkeiden valikoimaa ja parantaa luomun saatavuutta sekä kaupan että ammattikeittiöiden kautta. Ohjelmasta teetettiin ulkopuolinen laadullinen arviointi, minkä tulokset julkistetaan pian. Arvioinnin tulosten mukaan luomualan kehittämisohjelman kaltaiselle ohjelmalle on tarvetta myös jatkossa ja ohjelmalla olisi oltava oma budjetti. Kuluttajatietoisuutta tulisi edelleen nostaa viestinnän ja kampanjoiden avulla. Luomun käyttöä ammattikeittiöissä lisäisi luomun näkyminen kaupunkien ja kuntien ruokastrategioissa. Luomualan koulutus, tutkimus ja kehittämistoiminta ovat jääneet vähälle huomiolle luomualan kehittämisohjelmassa. Luomututkimuksen resurssien vahvistaminen ja tutkimustiedon saattaminen käytäntöä palvelemaan tehostaisivat luomutuotantoa. Luomutuottajien yhteistyön ja uusien logistiikkaratkaisujen avulla elintarvikejalostajien toiveet luomuraaka-aineen jatkuvasta ja tasaisesta saatavuudesta voitaisiin täyttää.

Suomen erityisyys on maailman suurin sertifioitu luomukeruualue. Sen käytön tehostamista tuetaan valmistamalla metsätietokantoihin sähköinen toiminta-alusta, jonka toivotaan parantavan luomuraaka-aineiden saatavuutta teollisuuteen. Luomukeruutuotteiden valmistus ja vienti luo liiketoimintamahdollisuuksia varsinkin maan pohjoisosiin. Luonnontuoteluomun sertifiointia pitäisi helpottaa ja tuotekehitystä lisätä, etenkin vientiä ajatellen. Kansainvälisillä markkinoilla on runsaasti kysyntää luomukeruutuotteille.

Luomualan onnistuneita esimerkkejä pitäisi nostaa esille, sillä tämä kannustaisi luomutuotantoon siirtymistä ja lisäisi luomutuotteiden menekkiä. Luomuvalvonnan ohjeistusta pitäisi kehittää niin, ettei se jätä liikaa tulkinnanvaraa valvonnan toteuttajille, jolloin tulkinnan eri puolilla maata vaihtelevat.

EU:n maatalouspolitiikan uudistuksessa ympäristö- ja ilmastoasiat ovat keskiössä. Luomutuotannon periaatteet sopivat hyvin yhteen ympäristö- ja ilmastotoimien kanssa.

Vuoden 2019 määrärahoja on suunniteltu käytettäväksi edelleen erityisesti arvioinnin esiin nostamiin asioihin.

Luomuohjelman toteuttamiseen ei ole käytettävissä erillismäärärahaa.

Luomuinstituutti
Luomuinstituutin rahoitus sisältyy Luonnonvarakeskuksen toimintamenot -momentille 30.01.05.

Pro Luomu ry
Eduskunnan lisämäärärahan myötä maa- ja metsätalousministeriö rahoittaa Pro Luomu ry:n 03/2018-02/2019 toteuttamaa erillishanketta 100 000 eurolla. Hankkeen tavoitteena on lisätä kuluttajien ja ammattikeittiöiden tietoisuutta ja ymmärrystä luomusta ja se keskittyy tiedottamiseen ao. kohderyhmille.

Lähiruoka

Lähiruokaohjelmaa on toteutettu keväästä 2013 lähtien, jolloin se ja lähiruokasektorin tavoitteet vuoteen 2020 asti hyväksyttiin valtioneuvoston periaatepäätöksenä. Ohjelman toimeenpanosta on julkaistu väliraportti elokuussa 2015. Lisäksi ohjelmasta teetettiin ulkopuolinen arviointi keväällä 2015. Arviointi kannatti yksimielisesti ohjelman jatkamista eikä edellyttänyt sisältöön muutoksia. Väliraportti ja arviointi ovat luettavissa: www.mmm.fi/lahiruoka. Nykyinen hallitus sisällytti lähiruokaohjelman jatkon omaan strategiasalkkuunsa.

Arviointi nosti esiin ohjelman vahvuuksia ja kehitettäviä kohteita. Eniten työtä todettiin olevan tavoitteessa saada lisää lähiruokaa kuntien elintarvikehankintoihin. Lisäksi tuotannon monipuolistamiseen, valikoimien kasvuun ja jalostusarvon nostoon liittyvä tavoite koettiin ehkä liiankin laajaksi, ja että niiden eteen pitää tehdä vielä koko sektorin töitä. Elintarvikelainsäädännön purkutyön ja lainsäädäntötietouden lisäämisen lisäksi lisää satsausta kaivattiin alkutuotannon kannattavuuden parantamiseen, erityisesti suoramyyntiin liittyen.

Lähiruokaohjelman ulkopuolinen loppuarviointi on käynnissä, ja se tuottaa sisältöjä ohjelman vuonna 2018 käynnistettävään päivitykseen. Vuoden 2019 määrärahoja on suunniteltu käytettäväksi edelleen erityisesti arvioinnin esiin nostamiin asioihin.

Lähiruokaohjelman toteuttamiseen ei ole käytettävissä erillismäärärahaa.